

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2025-04-04

Ärendenummer IOFF-2025-00098

Handläggare

Ida Suni

Telefon: 031-368 2122

E-post: ida.suni@ioff.goteborg.se

Yttrande över remiss av förslag till Göteborgs Stads riktlinje för arbetet med mänskliga rättigheter och likvärdig service

Förslag till beslut

1. Idrotts- och föreningsnämnden tillstyrker remissen om förslag till riktlinje för Göteborgs Stads arbete med mänskliga rättigheter och likvärdig service, med hänvisning till synpunkterna som lämnas i tjänsteutlåtandet.
2. Idrotts- och föreningsnämnden översänder förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som nämndens eget yttrande.

Sammanfattning

Idrotts- och föreningsnämnden har fått förslag till Göteborgs Stads riktlinje för arbetet med mänskliga rättigheter och likvärdig service (hädanefter 'riktlinjen') på remiss. Nämndens yttrande ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 30 maj 2025.

Stadsledningskontoret har sett över kommunfullmäktiges styrning av området för mänskliga rättigheter för att bli mer ändamålsenlig och verkningsfull än i nuläget. Framtagandet av riktlinjen enligt kommunfullmäktiges uppdrag (2024-04-25 § 157) utgör en central del av Stadsledningskontoret förslag på hur den långsiktiga styrningen av området mänskliga rättigheter kan utformas. Riktlinjen innehåller bestämmelser som är riktade till samtliga nämnder, förvaltningar, styrelser och bolag i staden men antar olika perspektiv beroende på verksamhet. Bestämmelser ryms inom områdena bemötande och medvetenhet, delaktighet och inflytande, kunskap om målgrupperna samt strukturer och processer för uppföljning.

Förvaltningens förslag är att tillstyrka remissen med hänvisning till de synpunkter som lämnas i detta tjänsteutlåtande. Förvaltningen ser positivt på intentionen med riktlinjen som kan leda till en höjning av såväl kunskaps- som ambitionsnivån i stadens arbete med mänskliga rättigheter och likvärdig service. För att bli verkningsfull ser förvaltningen dock behov av förtydliganden av begrepp och formuleringar samt ett samordnat stöd i den praktiska tillämpningen av riktlinjen. Förvaltningen bedömer att bestämmelserna gällande strukturer och processer för uppföljning skulle innebära en utökad administration och föreslår därför att kraven integreras i befintliga former för rapportering, i stället för i separata dokument som det föreslås i riktlinjen.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Riktlinjen i sig bedöms inte ha några direkta ekonomiska konsekvenser för nämnden. Däremot skulle det krävas ökad administration för att uppfylla riktlinjens bestämmelser kring rapportering och uppföljning, vilket skulle medföra negativa ekonomiska

konsekvenser. För samhället i stort kan riktlinjen medföra positiva konsekvenser på den ekonomiska dimensionen genom att i förlängningen bidra till ökad folkhälsa, då en ojämlik stad med svag folkhälsa belastar staden ekonomiskt. Genom att främja rätten till hälsa, kultur och fritidsaktiviteter kan idrotts- och föreningsnämndens arbete därmed främja ekonomisk hållbarhet.

Bedömning ur ekologisk dimension

Staden har ett ansvar att tillgodose alla invånares rätt till en hälsosam och säker livsmiljö. En starkt styrning av området mänskliga rättigheter kan främja en positiv utveckling på den ekologiska dimensionen genom att dessa perspektiv omhändertas i exempelvis stadsutvecklings- och byggprocesser.

Bedömning ur social dimension

Att staden tillgodoser de mänskliga rättigheterna och erbjuder likvärdig service till invånare är avgörande för att åstadkomma en socialt hållbar utveckling. En ändamålsenlig och verkningsfull styrning på området är därmed centralt för den sociala dimensionen.

Idrotts- och föreningsnämndens grunduppdrag att genom sin verksamhet skapa goda förutsättningar för folkhälsa, idrottande och aktiv fritid har en direkt koppling till stadens ansvar i arbetet med mänskliga rättigheter. Det gäller inte minst rätten till hälsa där kommunen har en viktig roll i att främja folkhälsa och säkerställa tillgång till sjukvård och hälsofrämjande insatser samt rätten till kultur och fritid där kommunen ska främja invånarnas rätt till deltagande i kulturella och fritidsaktiviteter.

Samverkan

Ärendet har inte varit föremål för facklig samverkan.

Bilagor

1. Förslag till riktlinje för arbetet med mänskliga rättigheter och likvärdig service i Göteborgs Stad
2. Remissmissiv

Ärendet

Kommunstyrelsen har översänt ett förslag till riktlinje för arbetet med mänskliga rättigheter och likvärdig service (hädanefter 'riktlinjen') på remiss. Idrotts- och föreningsnämnden är en av totalt trettio remissinstanser. Idrotts- och föreningsnämnden ska ta ställning till förvaltningens förslag till yttrande över remissen.

Yttrandet ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 30 maj 2025.

Beskrivning av ärendet

Idrotts- och föreningsnämnden har remitterats förslag till riktlinje för arbetet med mänskliga rättigheter och likvärdig service och ska lämna synpunkter till kommunstyrelsen senast den 30 maj 2025.

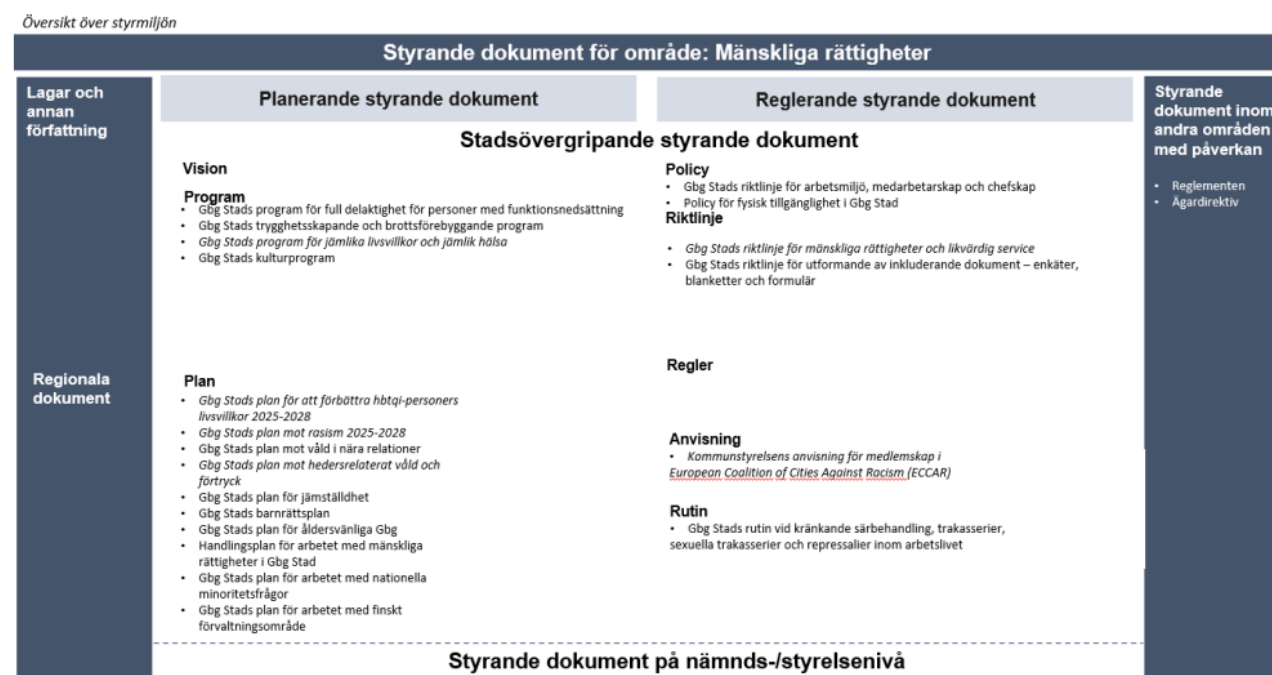
Bakgrund

I remissens missiv beskriver stadsledningskontoret att "kommunfullmäktiges styrning på området för mänskliga rättigheter har setts över för att bli mer ändamålsenlig och verkningsfull än i nuläget. Stadsledningskontoret har lagt ett förslag på hur den långsiktiga styrningen kan utformas där den remitterade riktlinjen blir en central beståndsdel. Grundidén i förslaget är att förskjuta tyngdpunkten från att i huvudsak styra området med olika program och planer, till att via riktlinjen säkerställa en stadigvarande systematik inom ramen för ordinarie arbete i förvaltningar och bolag.

Syftet med riktlinjen är att öka verksamheternas förmåga att jobba systematiskt med att säkerställa olika gruppers rättigheter och erbjuda likvärdig service. I det arbetet ska förvaltningar och bolag synliggöra grupper som riskerar att inte få sina rättigheter tillgodosedda och/eller där utförandet riskerar att inte blir likvärdigt."

Stadens styrning av området mänskliga rättigheter

Figur 1 visar en översikt över stadens styrande dokument med närmast koppling till området mänskliga rättigheter.

Figur 1: Styrbildsmiljö för området mänskliga rättigheter

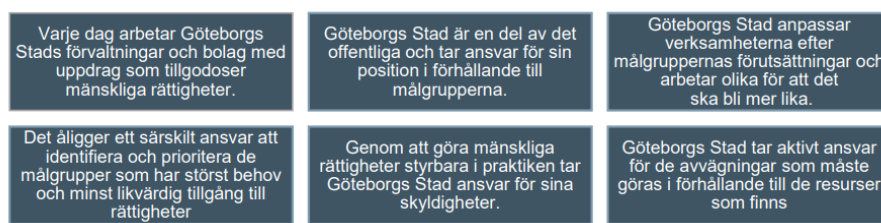
Stadsledningskontoret föreslår att upphäva vissa av de planer som löper ut 2024 i årets aktualitetsprövning medan andra har förlängts i avvaktan på beslut om riktlinje. Framtagandet av riktlinjen är en del av flera uppdrag till kommunstyrelsen varav två är omhändertagna inom ramen för riktlinjen:

- Att uppdatera modellen för normmedvetet arbetssätt samt föreslå hur den kan implementeras i fler av Göteborgs Stads verksamheter.
- Att ge förslag på hur ansvaret för Göteborgs Stads arbete med mänskliga rättigheter kan samordnas och tydliggöras organisatoriskt.

Därutöver har kommunstyrelsen tre pågående uppdrag med nära koppling; att förlänga och uppdatera Göteborgs Stads plan mot rasism (uppdrag i budget 2024), att i samverkan med Göteborgs Stads HBTQI-råd ta fram en ny HBTQI-plan, samt att utreda hur ojämlikhet mellan olika grupper utifrån diskrimineringsgrunderna kan synliggöras (uppdrag i budget 2024).

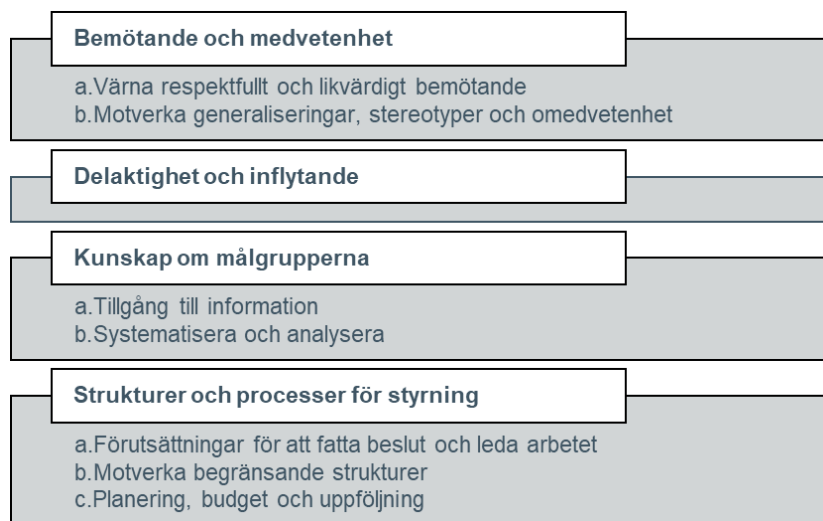
Utformning av förslaget till riktlinje

Den föreslagna riktlinjen om arbetet med mänskliga rättigheter och likvärdig service utgår ifrån ett antal vägledande principer (figur 2):

Figur 2: Vägledande principer för arbetet med mänskliga rättigheter och likvärdig service

Riktlinjen innehåller bestämmelser som nämnden är ytterst ansvarig för men där ansvaret för verkställande vilar på förvaltningen. Bestämmelserna är riktade till samtliga nämnder/förvaltning men antar olika perspektiv beroende på verksamhet. Riktlinjens bestämmelser är indelade i de fyra områdena bemötande och medvetenhet, delaktighet och inflytande, kunskap om målgrupperna samt strukturer och processer för uppföljning. Till dessa finns även ett antal delområden (se figur 3).

Figur 3: Översikt riktlinjens bestämmelser

Förvaltningens bedömning

Förvaltningens svar är strukturerat utifrån frågorna i remissmissivet (se bilagan ”Remissmissiv”). Förvaltningen lämnar även ett antal synpunkter på specifika bestämmelser. Bedömningarna bygger på dialoger med berörda funktioner och verksamheter, såsom förvaltningscontroller och representanter för HR, kommunikation, omvärldsbevakning och anläggningsverksamhet.

Förvaltningen ställer sig generellt positiva till att styrningen för området mänskliga rättigheter ses över för att bli mer ändamålsenligt, verkkningsfull och systematisk. Riktlinjen kan leda till en höjning av såväl kunskaps- som ambitionsnivån i stadens arbete med mänskliga rättigheter och likvärdig service. Förvaltningen ser dock behov av förtydliganden och att säkerställa ett samordnat stöd för den praktiska tillämpningen, efter antagandet av riktlinjen. Förvaltningen bedömer att bestämmelserna gällande strukturer och processer för uppföljning skulle innebära en utökad administration och föreslår därför att kraven på rapportering integreras i befintliga former för rapportering, exempelvis i uppföljningsrapporterna.

Ger riktlinjen förutsättningar att arbeta på det sätt som beskrivs i remissmissivet. Är det något som behöver ändras i riktlinjen alternativt förtydligas i stöd till riktlinjen?

Förvaltningens bedömning är att riktlinjen, genom att säkerställa en stadigvarande systematik inom ramen för ordinarie arbete, kan bidra till att konkretisera nuvarande styrning på området, bland annat kravet i samtliga nämnders reglementen:

Kap 1 § 4 Nämnden ska utföra sitt uppdrag utifrån demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och mot diskriminering.

Förvaltningens ser behov av förtydliganden kring följande aspekter:

- Begreppet ’verksamhetsansvarig’ bör förtydligas och anpassas till en kommunalrättslig kontext genom att förtydliga att det är nämnden som är ytterst ansvariga.
- Kopplingen till styrning av andra områden inom social hållbarhet kan förtydligas, i stöd till riktlinjen. Förvaltningen anser att det är positivt att styrningen av området för mänskliga rättigheter, jämlikhet, jämställdhet och folkhälsa ses över ur ett helhetsperspektiv. Förvaltningen ser dock behov av att som stöd till riktlinjen förtydliga vilka av de stadengemensamma planerna och programmen som utgår (se figur 1) och hur fortsatt styrning för en positiv förflyttning inom dessa områden säkerställs. Exempelvis omhändertags jämlikhets- och folkhälsoperspektivet i Göteborgs Stads program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa. Även styrningen av jämställdhetsområdet bör bibehållas för att säkerställa en ändamålsenlig styrning av området social hållbarhet i stort.

Saknar ni moment och arbetsformer bland riktlinjens bestämmelser som enligt era erfarenheter är viktiga för arbetet?

Förvaltningen bedömer inte att några särskilda moment eller arbetsformer saknas bland riktlinjens bestämmelser. Riktlinjen tillgodoser behovet av gemensamma utgångspunkter som är viktiga för arbetet, såsom lagstiftning, teoretiska perspektiv och kommunens ansvar och uppgifter. Förvaltningen lämnar dock ett antal medskick för det fortsatta arbetet:

- Förvaltningen ser att det finns delar i riktlinjens inledande kapitel, i form av kunskapshöjande texter, som skulle kunna tillgängliggöras i ett stödjande dokument snarare än i riktlinjen. Ett stödmaterial skulle dels kunna underlätta den praktiska tillämpningen i olika verksamheter, dels ge ett större fokus på skyldigheter och bestämmelser i själva riktlinjen. Förvaltningens bedömning är att detta skulle göra styrningen av området desto mer tydlig.
- Förvaltningen ser att stadsledningskontoret har en viktig samordnande och stödjande roll i det fortsatta arbetet. Dels för implementering av riktlinjen, dels för att säkerställa ett fortsatt långvarigt systematiskt arbetet. Förvaltningen ser ett behov av stöd från stadsledningskontoret för att säkerställa att stadens förvaltningar arbetar enhetligt och utifrån samma metodik för att undvika att varje förvaltning utvecklar olika typer av individuella arbetsmetoder.

Är riktlinjen begriplig eller finns det formuleringar som är svåra att förstå? Om så är fallet, beskriv vad som behöver förtydligas.

Förvaltningen ser positivt på att riktlinjen omfattar krav på alla typer av verksamheter i staden. Uppdelningen av bestämmelserna i fyra områden skapar en tydlig struktur som förväntas underlätta implementeringen. Samtidigt ser förvaltningen en risk att vissa formuleringar, främst bland bestämmelserna, kan upplevas som svåra att förstå och tillämpa. Därför lämnas följande synpunkter:

- En genomgång av texterna i riktlinjen utifrån ett klarspråksperspektiv skulle öka tillgängligheten.
- Förvaltningen ser en eventuell risk för svårigheter att tolka hur bestämmelserna ska tillämpas på den egna verksamheten. Förvaltningen förstår utmaningen med att utforma en riktlinje som omfattar samtliga verksamheter i staden och som ställer tydliga krav och som samtidigt möjliggör anpassningar utifrån kontexter. För att underlätta tillämpning skulle det i vissa fall kunna förtydligas vilka typer av verksamheter som omfattas av vilka bestämmelser. Exempelvis skulle man kunna förtydliga att följande bestämmelse riktar sig till myndighetsutövande verksamheter: ”De av verksamheten upprättade underlagen som används i myndighetsutövande processer som kriterier, bedömningsfrågor och motsvarande samt gränsdragningar gällande extra anpassningar och särskilt stöd, ska granskas särskilt och revideras vid behov. Den praktiska tillämpningen av regelverken för dessa processer och utvecklad praxis ska också ses över.”

Bemötande och medvetenhet

Förvaltningens generella bedömning är att bestämmelserna kring bemötande och medvetenhet i riktlinjen förtydligar och konkretiserar nuvarande krav på stadens verksamheter vilket ger ökad tyngd till det arbete som redan bedrivs. För det fortsatta arbetet skulle riktlinjen med fördel kunna kompletteras med stödjande material kring verktyg och arbetsformer för det praktiska arbetet.

Delaktighet och inflytande

Förtydligande krav kring delaktig och inflytande kan bidra till en ökad ambitionsnivå vad gäller att skapa former där olika målgrupper ges möjlighet att bidra och påverka. Förvaltningen ser behov av vägledning och stöd gällande det praktiska arbetet utifrån stadsledningskontorets samordnande roll för att arbetet ska få genomslag.

Kunskap om målgrupperna

Förvaltningen bedömer att riktlinjens bestämmelser kring kunskap om målgrupperna kan ge ökad tyngd åt det arbete som redan görs med att inkludera olika gruppers perspektiv exempelvis i förvaltningens omvärldsbevakning. Riktlinjen kan även bidra med att höja ambitionsnivån genom tydligare krav. Ett utvecklingsområde för det fortsatta arbetet är att öka tillgången på information om olika målgruppers behov och upplevelser, särskilt underrepresenterade grupper. Förvaltningen anser att stadsledningskontorets samordnande roll blir ett viktigt stöd i att öka kunskapen om målgrupperna, för skapa en gemensam förflyttning i frågan över hela staden.

Strukturer och processer för styrning

Förvaltningen konstaterar att uppfyllelse av kraven gällande strukturer och processer för styrning skulle innebära en utökad administration. Bestämmelserna gällande bland annat målgrupps- och behovsanalyser samt riskhantering innebär i praktiken krav på nya separata rapporter.

Stadens nuvarande styrning innebär att den samlade riskbilden som årligen tas fram ska innefatta de risker som bedöms som väsentliga. Därför ser förvaltningen att följande bestämmelse i riktlinjen behöver synkas med övriga styrande dokument för att inte skapa motstridiga krav: ”Risken för att rättigheter inte tillgodoses, att diskriminering eller kränkningar förekommer, ska beaktas och hanteras i enlighet med stadens krav på riskbedömning och internkontroll. Här ingår att analysera vilka omständigheter som ökar risken. Det kan till exempel vara kompetensbrist, arbetsbelastning, sjukfrånvaro, tillfällig personal ekonomiska neddragningar eller yttre faktorer. Verksamheten ska ange på vilka sätt risker kan förhindras, såväl under normala förhållanden som när omständigheterna försvårar arbetet.”

Förvaltningen bedömer att styrningen skulle tydliggöras om skrivningarna i riktlinjen integreras i ordinarie uppföljningsrapporter och processer, i stället för i separata dokument som det föreslås i riktlinjen. Kraven kring riskhantering skulle exempelvis kunna samlas i riktlinjen för styrning, uppföljning och kontroll. Vidare skulle slutsatserna av målgrupps- och behovsanalyserna kunna ingå som en egen rubrik antingen i respektive förvaltnings budgethandling eller i en uppföljningsrapport, i stället för att utgöra en separat rapport, för att få större genomslag.

Johan Sävhave

Kim Erefalk

Förvaltningsdirektör

Avdelningschef utveckling & styrning